

Bitki Sistematiği

Bitkiler Aleminde Ađacın Yeri

Bitkiler aleminde yaklaşık 500 bin civarında türe sahiptir. Bunlar 7 bölümde toplanır.

1. Bakteriler
2. Mavi yeşil su yosunları
3. Algler, Esmer ve kızıl su yosunları, flagellate ve diatomeae'ler
4. Mantarlar
5. Kara yosunları
6. Eğreltiler
7. Tohumlu bitkiler

Bunlardan ilk dört tanesi, kök, gövde, yaprak gibi bölümlere ayrılmaz. Diğer 3 tanesi ise (yani: Kara yosunları, Eğreltiler, Tohumlu bitkiler) Gövdeli Bitkiler diye adlandırılır. Gövdeli Bitkilerin bir bölümü tohumlu bir bölümü tohumludur.

1. Bölüm : Cryptophyta (Tohumludur bitkiler)
Bu 500 bin türün yaklaşık 1/3'i tohumludur bitkilerdir

2. Bölüm : Spermatophyta (Tohumlu bitkiler)
Geri kalanı yani yaklaşık 2/3'ü tohumlu (600'ü açık tohumlular; 200 bini çift çenekli ve 50 bini de tek çenekli olmak üzere kapalı tohumlular) bitkilerdir.

Ağaçlar bu bölüme girer...

Spermatophyta (Tohumlu bitkiler)

Bitkiler Alemi'nin en büyük bölümüdür. Spermatophyta'dan başka Phanerogamae, Embryophyta, Siphonogama adları da tohumlu bitkiler için kullanılır.

- Tohumlu bitkilerde gerçek kök, gövde, yaprak farklılaşması vardır.
- Genelde karasal ortamlarda yaşarlar.
- Üremeleri polenlerle olur.
- Eşeyli ya da eşeysiz olarak ürerler.
- Tohumlu bitkilerde sporofit evre egemendir ve gametofit evre birkaç hücreye indirgenmiştir.
- Tohum oluştururlar.

Tohum oluşumu şöyle gerçekleşir: Polen taneleri ovül (Gymnospermelerde) ya da stigma (Angiospermelerde) üzerinde rüzgar, böcek, su vb taşıyıcılarla taşınırlar. Taşındıkları yerde oluşan polen tüpleri arkegonyum (Gymnosperm) ya da stillus (Angiosperm) boyunca yumurtaya doğru ilerlerler. Her polen tüpünün ucunda oluşan iki sperm hücresinden biri yumurtayı döller, diğeri ya bozulur (Gymnospermelerde) ya da embriyo kesesi içindeki iki çekirdekle birleşir (Angiospermelerde) ve döllenme tamamlanır. Döllenmiş yumurta arkegonyum ya da embriyo içinde büyür. Döllenmeden sonra tohum taslağı tohuma dönüşür. Böylece dinlenme halindeyken tohum taslağı (testa) ve endospermden oluşan üreme ve yayılma organı tohum oluşur.

Tohumlu Bitkiler İki büyük bitki grubunu içerir:

1. Gymnospermae (Açıktohumlular)
2. Angiospermae (Kapalıtohumlular)

Ağaçlar bu iki büyük bitki grubu altında sınıflandırılmaktadır.

Bitki İsimlendirme – Bitki Sistematiği

SİSTEMATİK BOTANİK

Birbiri ile yakınlığı, akrabalığı olan bitkileri bir sistem içinde inceleyen ve okutan bir botanik bilim dalıdır. Bu bilim dalına sistematik botanik denildiği gibi, **taksonomi** ya da kısaca **sistematik** de denilebilir.

Sistematik kelimesinin kökeni Yunancada Systema: Dizge, bir bütün oluşturacak şekilde karşılıklı olarak birbirlerine bağlı öğelerin tümüdür. O halde sistematik özet olarak "**Sınıflandırma İlmî**" anlamına gelmektedir.

Taksonomi sözcüğünün kökeni de yine Yunancada Taxis: Tertip ya da düzen, nomos ise kanun, yasa sözcüklerinden oluşmaktadır. Bu açıdan bakıldığında Taksonomi kelimesi de tertipleme, düzenleme yani "**sınıflandırma ilmi**" anlamına gelmektedir.

Bitki sistematiğinin amacı, bitkileri birbirleriyle olan doğal akrabalık derecelerini gözönünde tutarak ve filogenetik gelişimlerine dayanarak inceleyip, büyük ve küçük topluluklar halinde gruplandırmak, taksonomide belli kurallara göre bir sınıflandırma içerisine sokmaktır.

Sistematik yapılırken, ana takson (soy) olarak TÜR alınır.

Tür: Ana özellikler yönünden birbirlerine olağanüstü benzerlik gösteren ve kendi aralarında döllenerek verimli ya da üreyimli bireyler oluşturan topluluğa tür denir.

Türün üstünde ve altında sırasıyla aşağı da görülen sistematik birimler bulunmaktadır:

- Divisio (Bölüm)phyta
- Classis (Sınıf)opsida
- Ordo (Takım)ales
- Familia (Familya)aceae
- Genus (Cins)
- Species (Tür) Başlangıç takson
- Subspecies (Alttür)
- Varieta (Varyete)
- Forma (Form)

Bilimsel anlamda; Bitki türleri ve öteki taksonlar, daima LATİNCE bir isim taşımaktadır.

İkili Adlandırma Sistemi (Biner Nomenclatür)

Bir bitkinin tam olarak tanınabilmesi için 1753 yılında ünlü İsveç'li botanikçi **Linne** tarafından ileri sürülen " **Biner Nomenclatür** " ya da ikili adlandırma yöntemi, günümüzde halen kullanılmaktadır.

Bu yöntemle göre bir bitkinin adı genel olarak iki sözcükten oluşmaktadır. Birinci sözcük **cins** , ikinci sözcük ise **tür** adıdır.

Örneğin :

- Pinus silvestris L.
- Acer platanoides L.
- Picea orientalis (L.) Link.

Tür adı çoğunlukla yere, şahsa, bitkinin çok önemli bir özelliğine veya bitkinin bulunduğu ormana göre verilen bir isimdir. Taksonlar arasındaki akrabalık ve yakınlık ilişkilerini bir düzlem üzerinde iç içe kutular biçiminde ya da bir apartman dairesinin odalarıyla açıklamak mümkündür.

Alttür: türler arasında en az bir özellik farkederek geniş coğrafik yörelerde yayılan, ya da yetişme yeri koşulları bakımından bir özellik ayrılan taksonlardır. Bu tanımlamaya göre alttür, coğrafik alttür ve ekolojik alttür olarak ikiye ayrılır.

Örnek olarak Türkiye'de doğal yetişen Gökmar türlerini alırsak, son taksonomik görüşlere göre, ülkemizde doğal olarak yetişen Gökmarlar iki türde ve beş alttürde toplanmaktadır:

- *Abies nordmanniana* (Stev.) Spach.
- *A. n. subsp. nordmanniana*
- *A. n. subsp. bornmülleriana* (Mattf.) Coode et Cullen
- *A. n. subsp. egui-trojani* (Ascher. et Sint.) Coode et Cullen
- *Abies cilicica* (Ant. et Kotschy.) Carr.
- *A. c. subsp. cilicica* *A. c. subsp. isaurica*

Varyete: türün yayılış alanı içersinde bulunan ve en az bir özellikçe birbirlerinden ayrılan taksonlardır.

Örnek olarak *Pinus brutia* Ten. (Kızıl Çam) 'yi verelim:

Pinus brutia Ten. var. *pyramidalis* : Tek ve düzgün gövdeli Kızıl çam varyetesi

Pinus brutia Ten. Var. *agrophiotii* Pap.: Birkaç gövdeden oluşan Kızıl çam varyetesi

<http://www.agacler.net/>